

#111

Чи по-різному дівчата та хлопці сприймають глобальні та міжкультурні виклики?

Programme for International Student Assessment

» Чи по-різному дівчата та хлопці зацікавлені у глобальних та міжкультурних проблемах?

У більшості країн та економік встановлено, що дівчата мають:

- більшу обізнаність, але меншу самоефективність щодо глобальних проблем, ніж хлопці;
- більшу здатність розуміти позиції інших, більший інтерес до пізнання інших культур, більшу повага до людей з інших культур, більш позитивне ставлення до іммігрантів, але меншу когнітивну адаптивність;
- більше усвідомлення особливостей міжкультурної комунікації;
- більшу активність щодо глобальних проблем, але меншу схильність до дій щодо колективного добробуту та сталого розвитку.

Хлопці частіше, ніж дівчата, беруть участь у заходах, під час яких від них очікують висловлення та обговорення своїх поглядів, натомість дівчата частіше, ніж хлопці, повідомляють про участь у заходах, пов'язаних з міжкультурним взаєморозумінням і спілкуванням.

В останні роки все більше уваги приділяється тому, як гендерна ідентифікація пов'язана з міжкультурними та глобальними можливостями навчання. Хоча факти свідчать, що заклади освіти формують гендерне громадянство, у цьому дослідженні поняття громадянства було обмежено локальними реаліями, з обмеженим акцентом на глобальних концепціях громадянства (Torney and Gleeson, 2012 [1]). У цьому числі «PISA у фокусі» детальніше розглядається рівний доступ до глобальних і міжкультурних можливостей навчання та відмінності в настроях хлопців та дівчат і їхньому ставленні до глобальних і міжкультурних проблем.

Як хлопці та дівчата відрізняються у своєму ставленні до світових і міжкультурних питань?

У PISA-2018 учням поставили низку запитань про їхні глобальні та міжкультурні установки та настрої (1). Ці питання зосереджувалися на чотирьох вимірах глобальної компетентності: здатності учнів вивчати місцеві та глобальні проблеми, їхній здатності розуміти та оцінювати погляди інших людей, їхній здатності брати участь в ефективному спілкуванні між представниками різних культур та їхній готовності діяти, щоб досягати колективного добробуту та сталого розвитку. Інформація з відповідей була використана для побудови дев'яти показників (індексів), що охоплюють чотири виміри глобальної компетентності. Результати показують деякі важливі гендерні відмінності.

Наприклад, у 45 з 65 країн та економік дівчата повідомили про значно більшу обізнаність з глобальними проблемами, ніж хлопці. Цей гендерний розрив був найбільшим в Албанії, Йорданії, Казахстані, Косово, Чорногорії, Північній Македонії та Саудівській Аравії, натомість незначним він був лише у 19 країнах та економіках. Ба більше, у 22 з 65 країн та економік дівчата продемонстрували більшу самоефективність щодо глобальних проблем, ніж хлопці, тобто дівчата сильніше вірили, що вони здатні діяти для вирішення глобальних проблем і керування ними, ніж хлопці; у 17 країнах більшу самоефективність показали хлопці.

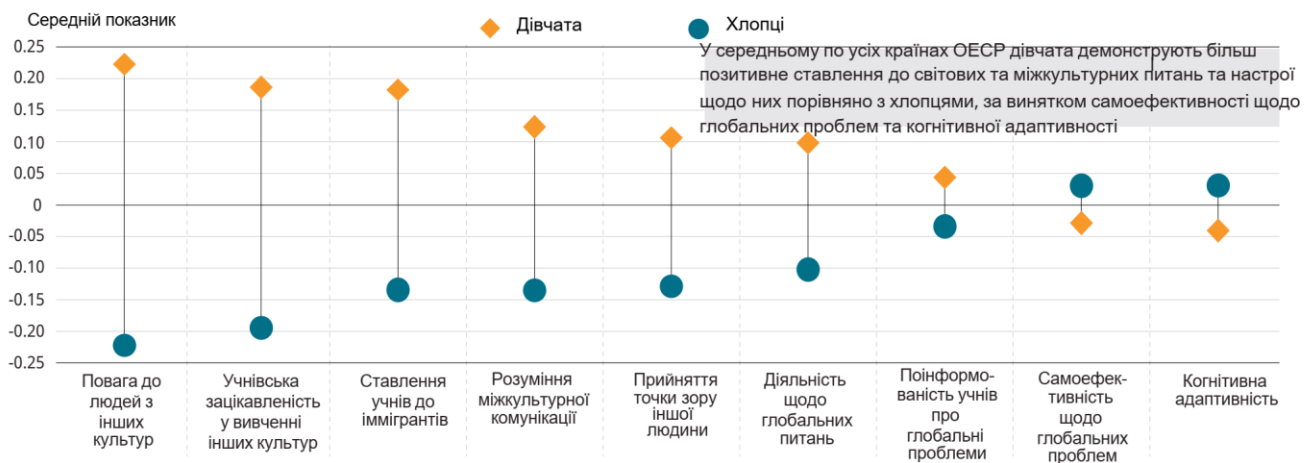
Коли справа стосується розуміння поглядів інших, у всіх країнах та економіках, крім Домініканської Республіки, відповіді дівчат свідчать про їхню більшу здатність, ніж хлопців, сприймати погляди інших. Відмінності на користь дівчат були найбільшими в Албанії, Болгарії, Хорватії, Ірландії, Косово, Сербії та Об'єднаних Арабських Еміратах. Так само дівчата виявляли більший інтерес до інших культур, ніж хлопці. Відмінності на користь дівчат були статистично значущими в усіх країнах та економіках, крім Кореї.

Крім того, у всіх країнах та економіках дівчата показують більшу повагу до людей інших культур, ніж хлопці. Однак у 28 з 65 країн / економік, які проводили анкетування, відповіді хлопців свідчать про їхню більшу когнітивну адаптивність, ніж дівчат. Іншими словами, за відповідями хлопців можна стверджувати, що вони більш здатні адаптуватися до нових і незнайомих ситуацій, ніж дівчата.

Дівчата повідомили про більшу когнітивну адаптивність, ніж хлопці, лише у таких шести країнах / економіках, як: Баку (Азербайджан), Боснія та Герцеговина, Болгарія, Йорданія, Литва та Об'єднані Арабські Емірати. Гендерні відмінності в цьому індексі здебільшого були протилежними тому, що спостерігалось щодо показників поваги до людей з інших культур, інтересу до пізнання інших культур та здатності розуміти різні погляди.

У всіх країнах та економіках, крім Гонконгу (Китай), Макао (Китай) та В'єтнаму, дівчата демонстрували більш позитивне ставлення до іммігрантів, ніж хлопці. Ці гендерні відмінності були особливо великими в Австралії, Ісландії, Ірландії, Литві, Новій Зеландії, Північній Македонії та Шотландії (Великобританія). Більше того, у всіх країнах та економіках дівчата повідомили про більшу обізнаність про міжкультурне спілкування, ніж хлопці.

Різниця між дівчатами та хлопцями в їхньому ставленні до світових і міжкультурних питань та в їхніх настановах

Країни / економіки з позитивною різницею на користь дівчат	65	63	57	65	65	54	46	22	6
Країни / економіки, де немає різниці	0	1	3	0	1	10	19	27	31
Країни / економіки з позитивною різницею на користь хлопців	0	0	0	0	0	0	1	17	29

Примітка: Усі відмінності між хлопцями та дівчатами статистично істотні.

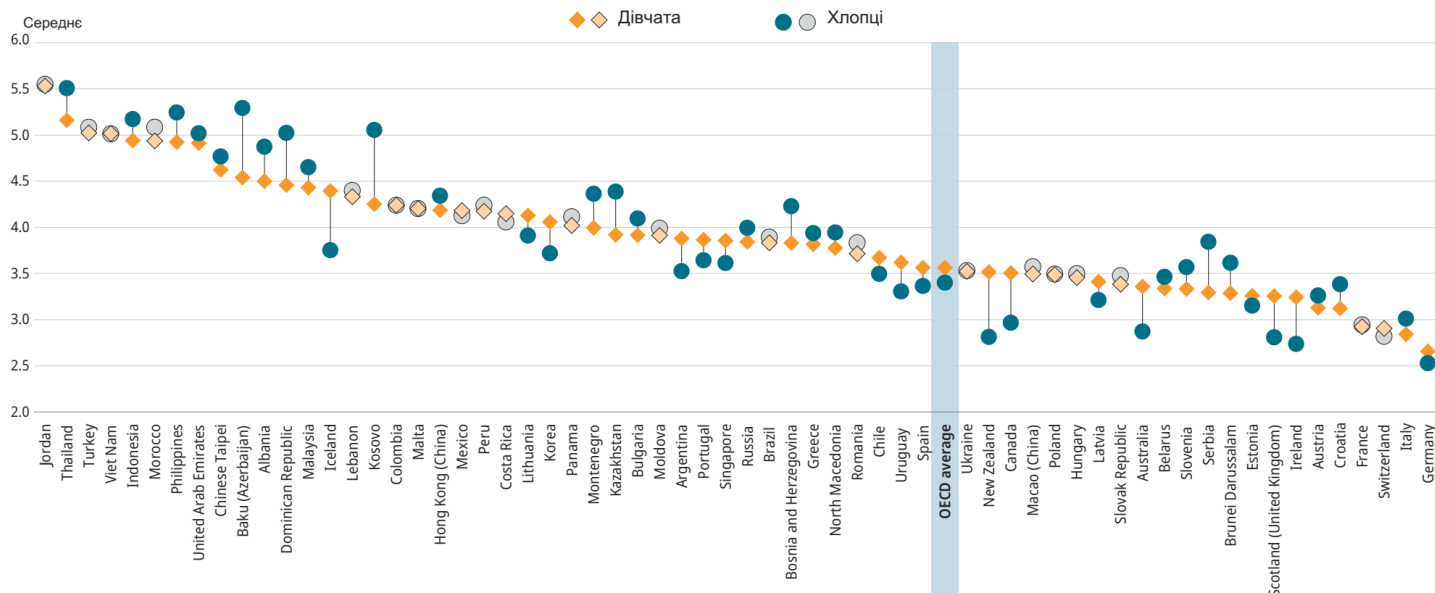
Елементи впорядковані відповідно до зменшення середнього показника для категорії дівчат.

Джерело: OECD (2020), результати PISA-2018, том VI, таблиця VI.B1.2.3, таблиця VI.B1.2.6, таблиця VI.B1.3.3, таблиця VI.B1.3.6, таблиця VI.B1.3.9, таблиця VI.B1.3.12, таблиця VI.B1.3.15, таблиця VI.B1.4.3 та таблиця VI.B1.5.3.

Учні, які обізнані з глобальними та міжкультурними питаннями та впевнені у можливості їх вирішення, які розуміють погляди інших і здатні спілкуватися з тими, хто репрезентує інші культури, повинні мати можливість перетворити ці настрої на здатність та готовність діяти задля колективного добробуту та сталого розвитку. У 53 з 63 країн та економік дівчата повідомили про більш активну діяльність щодо глобальних проблем, ніж хлопці (2).

Найбільші гендерні розбіжності на користь дівчат спостерігалися в Австралії, Ірландії, Йорданії, Литві та Новій Зеландії. З іншого боку, хлопці повідомили про більшу кількість дій і вжитих заходів, спрямованих на забезпечення сталості розвитку та колективного добробуту у 26 країнах та економіках. Протилежне було справедливим у 17 країнах та економіках та в середньому по країнах ОЕСР.

Кількість ужитих дій, за статтю

Примітка: Статистично істотні відмінності позначені темнішим тоном.

Країни та економіки впорядковані відповідно до зменшення середньої кількості дій, реалізованих дівчатами.

Джерело: OECD (2020), Результати PISA-2018, том VI, таблиця VI.B1.5.19.

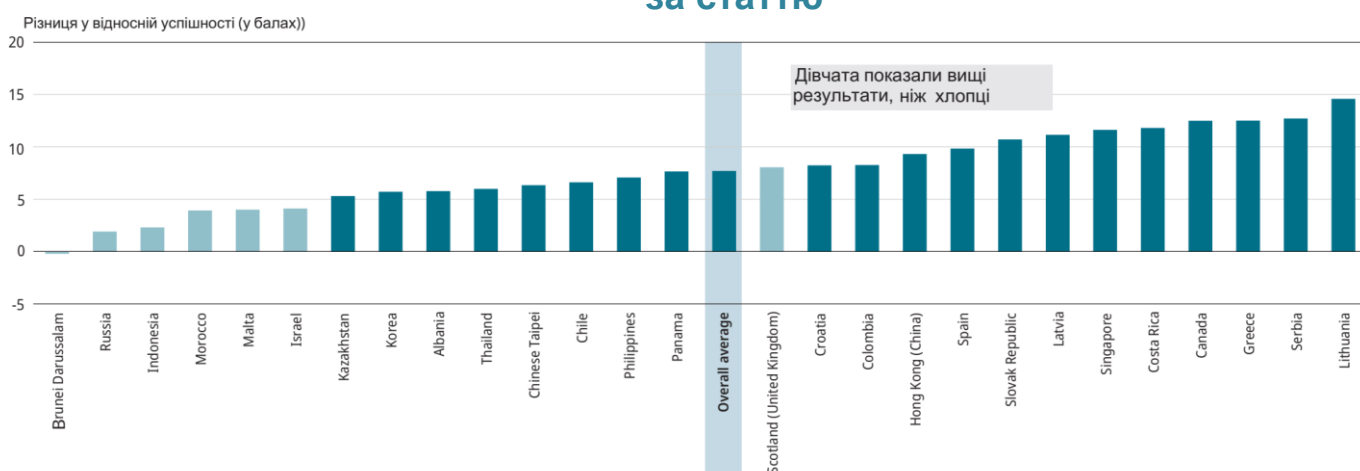
Які результати показують дівчата та хлопці в тесті з глобальної компетентності?

На додаток до розбіжностей у ставленні та настроях, дівчата перевершили хлопців за результатами когнітивного тесту з глобальної компетентності у всіх країнах та економіках, крім Шотландії (Великобританія) (3). У середньому по всіх країнах та економіках дівчата перевершували хлопців на 26 балів.

Найбільші гендерні відмінності на користь дівчат спостерігались у Греції, Литві, Мальті, Сербії та Таїланді, натомість найменші спостерігалися в Чилі, Колумбії, Коста-Ріці, Панамі та Росії.

Коли було враховано успішність учнів у математиці, природничо-наукових дисциплінах і читанні, відмінності на користь дівчат щодо відносної успішності були неістотними в 7 країнах та економіках, але залишались істотними в інших 20.

Відмінності у відносній успішності з глобальної компетентності, за статтю

Примітка: Статистично істотні значення відображено темнішими тонами.

Країни та економіки впорядковані відповідно до збільшення різниці в балах з глобальної компетентності між хлопцями та дівчатами.

Джерело: OECD (2020), Результати PISA-2018, том VI, рисунок VI.6.8.

Наскільки дівчата та хлопці відрізняються за своєю участю в глобальній і міжкультурній навчальній діяльності?

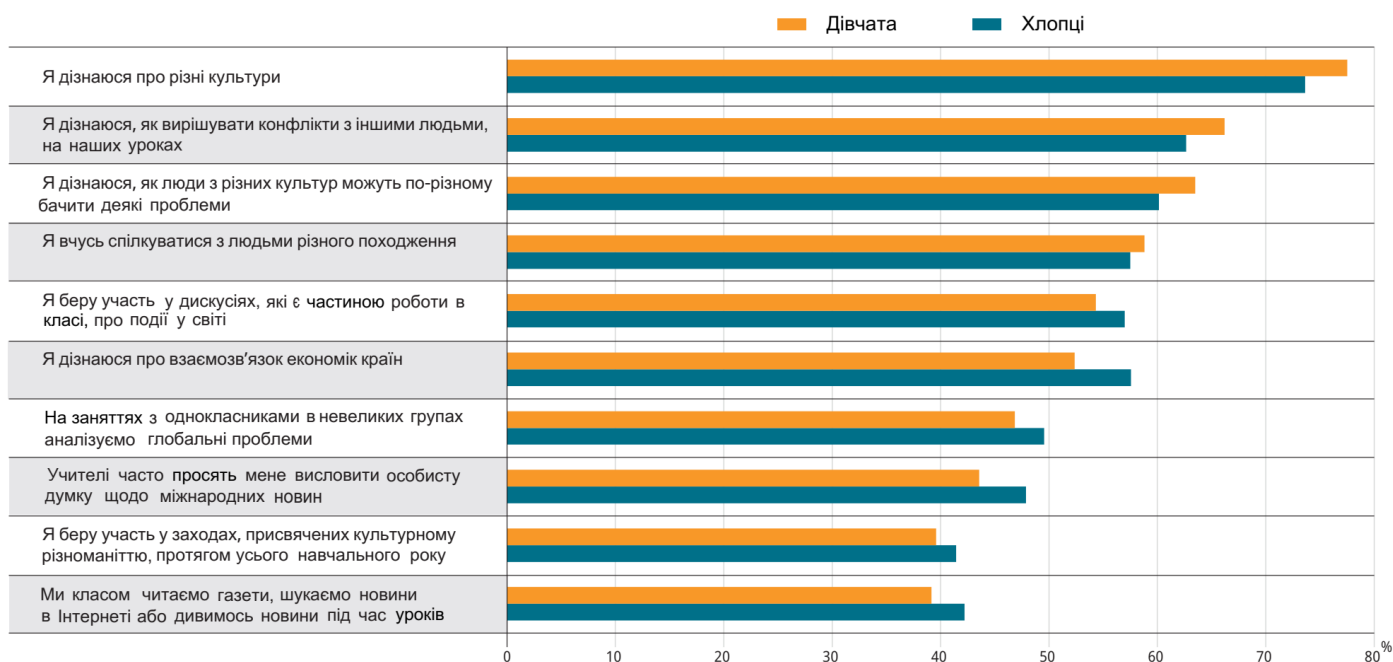
Найявні факти свідчать про важливі відмінності в тому, як хлопці та дівчата дізнаються про глобальні та міжкультурні проблеми та взаємодіють з ними у школі. Наприклад, незважаючи на те, що хлопці можуть відвідувати більше навчальних занять загалом, саме дівчат більше цікавлять можливості для навчання, зосереджені на глобальній соціальній відповідальності, включаючи, наприклад, теми бідності та нерівності.

У рамках PISA-2018 учням було задано 10 запитань щодо можливостей глобального та міжкультурного навчання в закладах освіти. Отримані дані показують деякі відмінності у впливі на індивідуальні можливості навчання. Наприклад, у середньому по країнах ОЕСР більше хлопців, ніж дівчат (приблизно на 5 відсотко-

вих пунктів більше), повідомили, що вони дізнаються про взаємозв'язок економік різних країн. Хлопці разом з однокласниками також частіше, ніж дівчата, читали газети, шукали новини в Інтернеті або дивилися новини під час уроків (різниця в 3 відсоткових пункти), учителі запрошували їх висловити особисту думку щодо міжнародних новин (різниця в 4 відсоткових пункти), брати участь у дискусіях про світові події під час роботи у класі (різниця у 3 відсоткові пункти) та аналізувати глобальні проблеми разом з однокласниками (різниця у 3 відсоткових пункти). На відміну від хлопців, дівчата частіше повідомляли, що вони вчать, як вирішувати конфлікти з іншими людьми на уроках в класі (різниця в 4 відсоткових пункти), дізнаються про різні культури (різниця в 4 відсоткових пункти) і дізнаються, як люди з різних культур можуть по-різному бачити деякі проблеми (різниця в 3 відсоткових пункти).

Доступ до навчальної діяльності, за статтю

Відсоток дівчат і хлопців, які повідомили, що мають у закладах освіти такі види навчальної діяльності, середній показник по країнах ОЕСР

Примітка: Усі відмінності між хлопцями та дівчатами є статистично істотними.

Елементи впорядковані відповідно до зменшення відсотка дівчат.

Джерело: OECD (2020), Результати PISA-2018, том VI, таблиця VI.B1.1

Загалом хлопці частіше, ніж дівчата, беруть участь у заходах, під час яких від них очікується висловлення та обговорення поглядів, натомість дівчата частіше, ніж хлопці, беруть участь у заходах, пов'язаних з міжкультурним взаєморозумінням і спілкуванням.

Ці відмінності можуть відображати, як дівчата та хлопці соціалізуються в класі та як вчителі заохочують їх до участі в різних видах діяльності. Вони також можуть відображати відмінності між хлопцями та дівчатами, що стосуються їхніх інтересів та самоефективності.

Узагальнення

Найбільш вражаючим висновком є те, що спостерігається різниця в тому, як дівчата та хлопці беруть участь у видах діяльності, які пов'язані з глобальними та міжкультурними питаннями, на уроках. Дівчатам варто надати можливість показати себе в навчальних видах діяльності, де потрібна більш активна участь, що включає висловлення своєї думки та обговорення різних позицій, а хлопців варто заохочувати брати участь у заходах, зосереджених на міжкультурному взаєморозумінні та спілкуванні. Це сприятиме підвищенню позитивних міжкультурних навичок серед хлопців і підвищить самоефективність дівчат у глобальних і міжкультурних питаннях.

Примітки

1. Усі індекси детально представлені в додатку А до V тому PISA-2018.
2. Під час PISA-2018 учнів запитали, наскільки вони погоджуються («цілком не погоджуюся», «не погоджуюся», «погоджуюся», «цілком погоджуюсь») з такими шістьма твердженнями: «Я думаю про себе як про громадянина світу»; «Коли я бачу погані умови, у яких живуть деякі люди, я відчуваю відповідальність за те, що повинен щось робити із цим»; «Я думаю, що моя поведінка може вплинути на людей в інших країнах»; «Я вважаю правильним бойкотувати компанії, які, за достовірними даними, забезпечують погані умови роботи на робочих місцях»; «Я можу щось зробити зі світовими проблемами» та «Турбота про глобальне довкілля для мене важлива». Відповіді на ці запитання комбінували, щоб створити показник активності щодо глобальних проблем.
3. Когнітивний тест оцінив успішність учнів за трьома з чотирьох вимірів глобальної компетентності: здатність учнів вивчати місцеві та глобальні проблеми, здатність учнів розуміти та оцінювати погляди інших та їхня готовність вживати заходів для досягнення колективного благополуччя та сталого розвитку.

За більш детальною інформацією

звертайтеся до: Тарека Мостафа (Tarek.MOSTAFA@oecd.org)

Ознайомтеся з: Tormey, R. and Gleeson, J. (2012), "The gendering of global citizenship: findings from a large-scale quantitative study on global citizenship education experiences", *Gender and Education*, Vol. 24/6, pp. 627-645 (Тормі, Р. та Глісон, Дж. (2012), «Гендерна приналежність глобального громадянства: висновки з масштабного кількісного дослідження щодо досвіду освіти в галузі глобального громадянства», *Гендер та освіта*, вип. 24/6, стор. 627-645). <http://dx.doi.org/10.1080/09540253.2011.646960>.

Читайте в наступному числі:

Чи може спосіб мислення, зосереджений на зростанні, допомогти учням з поганими передумовами для навчання подолати розрив?

Цей документ публікується під відповідальністю Генерального секретаря ОЕСР. Висловлені думки та аргументи, використані тут, не обов'язково відображають офіційні погляди країн-членів ОЕСР.

Цей документ, а також будь-які дані та мапи, включені сюди, не завдають шкоди статусу чи суверенітету будь-якої території, делімітації міжнародних кордонів та кордонів та назві будь-якої території, міста чи району.

Статистичні дані для Ізраїлю надаються відповідними ізраїльськими органами та під їхню відповідальність. Використання таких даних ОЕСР не завдає шкоди статусу Голанських висот, Східного Єрусалиму та ізраїльських поселень на Західному березі згідно з нормами міжнародного права.

Переклад: ШПАК Ю. О., методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти. **Науковий супровід і редактування:** ВАКУЛЕНКО Т. С., заступник директора Українського центру оцінювання якості освіти, національний координатор PISA в Україні; ТЕРЕЩЕНКО В. М., начальник відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти.